

Vunghana bya Klayiseka na Vulani

Xitsonga

Khanyisa Mukansi

Vunghana bya Hlayiseka na Vulani

Yi tsariwile hi Khanyisa Mukansi
Mufanisi Dale Blankenaar

Hlayiseka a ri mufana wa malembe ya nkaye. A tshama etikweni ra Samari emutini wa ka Mabunda.

Hlayiseka a ri na miri lowukulu swinene hikuva a rhandza swakudya. A tsakela ngopfu nyama ya KFC, machipisi, swiwitsi na tikhodirinki.

Exikolweni a va n'wi duvulerile vito va ku hi yena Xibumba. Vatswari va yena a va n'wi rhandza ngopfu.

A va n'wi xavela swakudya hinkwaswo leswi a swi lavaka. A tshamela ku xaveriwa swiambalo hi leswi miri wa yena a wu kurisa xi swona.

Hlayiseka a rhandza ku yimbelela na ku Mhlanga na munghana wa yena Vulani Mhlanga.

Hlayiseka a tshama na vatswari va yena manana na tatana Mbowni. Vamakwavo wa yena vambirhi a va ri eyunivhesithi. Tatana Mbowni a fumile swinene.

A ri na mabindzu na tihomu to tala swinene, hala tlhelo a ri mukhanselara wa ndhawu leyi a va tshama kona. Hlayiseka a ri eka giredi ya 3 exikolweni xa le hansi xa Dyondzekani.

Manana Mbowni a vona leswaku
Hlayiseka u ya exikolweni a ri na bege ya
yena ya tibuku na xibegana lexi nga tala
hi swakudya. Vana vo tala a va navela
swakudya swa Hlayiseka.

Kutani a va Iwela ku khoma xibeganaxa swakudya leswaku va ta kota ku dya na Hlayiseka. Leswi a swi nga tsakisi Vulani loyi a ri munghana wa xiviri wa Hlayiseka.

Vulani a ri munghana wa Hlayiseka ku sukela eka loko va ri eka giredi ya n'wa.

Va sungule ku tivana exikolweni xa Nsonto laha a va yimbelela swin'we. Vulani a ri mufana wo tlhariha swinene wo miyela.

A nga tsakeli swakudya na swona a ri na miri wo ringana ni tintangha ta yena.

A tiphina hi ku yimbelela na Hlayiseka loko va ri swin'we. A rhandza no yingisela mahungu lawa Hlayiseka a n'wi byela wona. A va twanana no twelana swinene.

Hlayiseka a tsakela ku dya na le
tlilasini loko mudyondzisi a ri ku tsaleni
exitsalelwani.

A swi endla leswaku a nga heti ntirho wa
yena. Vafana vo karhata va n'wi byeletela
leswaku dyondzo i ya swisiwana.

Lava va timbilu a va kombela swakudya leswaku va ta n'wi tsalela micingiriko ya letlilasini.

Hlayiseka a sungula ku tolvela ku tirheriwa hi van'wana. A tsakela ntsena ku ya exikolweni a ya dya no vulavula. Leswi a swi nga tsakisi munghana wa yena Vulani.

Vulani u sole vana lava a va tlharihela Hlayiseka. Vona va n'wi byele leswaku Hlayiseka i xikhefana xa vona lexi nga fanelangiki ku pfariwa hi munhu.

Va n'wi tshembhise leswaku va ta n'wi ba a kukumuka a ringana na Hlayiseka. Va tlhela va n'wi chavisa va vula leswaku loko o byela mudyondzisi kumbe nhloko ya xikolo u ta va tiva kahle. Vulani a va chava swinene.

Hi mbilu ku vava, Vulani u byele kokwani wa yena mhaka leyi. U kombise hi laha munghana wa yena a salelaka endzhaku eka tidyondzo ta yena.

Kokwani wa Vulani N'wa-Risenga u yile
eka manana Mboweni hi ku titsongahata
hi mhaka leyi. Mhaka leyi yi hlundzukisile
manana Mboweni.

A vula leswaku Vulani kun'we na kokwana
wa yena va lava ku onha vito ra n'wana
wa mukhanselara Mboweni. A tlhela a vula
leswaku Hlayiseka i n'wana wo tlhariha loyi
a faneleke ku ya nghena xikolo edorobeni
na vana va swifumi kulobye.

N'wana wa yena a nga fanelanga
ku nghena xikolo na va Vulani vana
va swisiwana.

Ku tsema mhaka leyi, manana Mboweni u
ta byela mukhanselara leswaku u lumiwe
ndleve leswaku n'wana wa vona a nga
wela hi khombo eDzondzekani.

U ta kombelaleswakuHlayiseka a leswaku
a fanele ku susiwa hi xihatla a yisiwa
eSunshine Learning Centre edorobeni a ya
dyondza kona.

A tlhela a byela mukheghulu ku huma hi
nyangwa hi xihatla. A n'wi tshembhisa ku
n'wi vitanelo maphorisa loko o tlhela a
kandziya emutini wa yena.

Mukheghulu u lave ku wa enyangweni
loko manana Mboweni a gandlasa rivanti
hi matimba.

Kokwani N'wa-Risenga u tlhelele ekaya a
twe ku vava ngopfu hi ndlela leyi manana
Mboweni a nga n'wi hlamlula ha yona.

U vule leswaku manana Mboweni wa
tihlolela dyambu ri lo hosi. Naswona u
pfumala ku vonela ekule.

A hlambanya leswaku lexikulu xa ha ta lexi
nga ta endla leswaku manana Mboweni a
minta marito ya yena.

Vulani u hlamarile no vavisiwa hi mhaka
yo lava ku susa Hlayiseka eDyondzekani.
A ku ri khale manana Mboweni a lava ku
susa Hlayiseka eDyondzekani a n'wi yisa
eLearning Centre.

A navela leswaku Hlayiseka a vulavula
xilungu ku fana na vana van'wana va
swifumi kulobye.

A chava ku byela nuna wa yena ku
navela loku ka yena. Mhaka leyi nga ta na
mukheghulu loyi yi n'wi olovisele kungu leri.

A nga hlwelangi ku fonela nuna wa
yena hi ta ku lumiwa ndleve hi Kokwani
wa Vulani leswaku Hlayiseka u le
khombyeni exikolweni.

Mhaka leyi yi endle leswaku tatana
Mboweni a ya eka nhloko ya xikolo
eSunshine Learning Centre hi xihatla.

Tatana Mbowni u susile Hlayiseka
eDyondzekani a famba na nsati wa yena
ehofisini ya nhloko ya xikolo eSunshine
Learning Centre. Nhloko ya xikolo, tatana
Smith, u langutile khadi ra mbuyelo wa
dyondzo ya Hlayiseka ya kotara yo sungula,
a ninginisa nhloko. U va kombisile leswaku
timaraka ta Hlayiseka ta dyondzo ya ririm
ro sungula ra Xinghezi na ta dyondzo ya

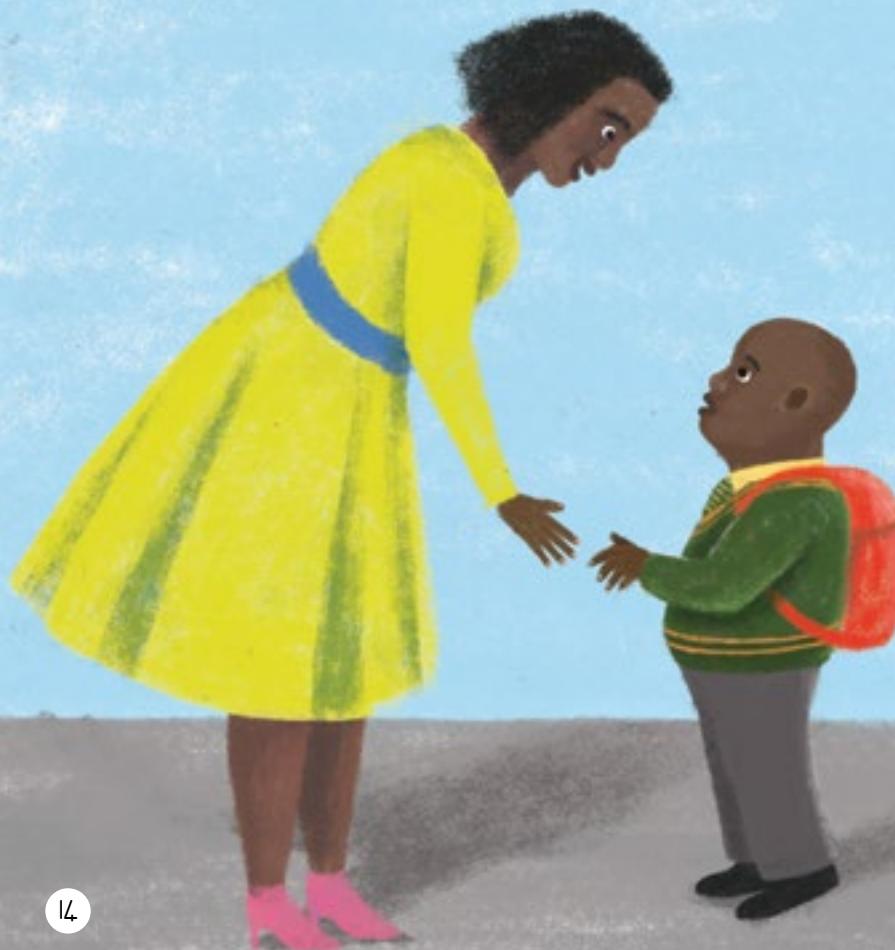
Matematiki ti le hansi ka swilaveko swa xikolo xa yena.

U va tsundzuxile leswaku eka xikolo xa yena ririmi ra xinghezi Xinghezi yi fanele ku paseriwa ehenhla hikuva hi rona leri tirhisiwaka eka tidyondzo hinkwato. U va byerile leswaku tanihi nhloko ya xikolo u fanele ku vona leswaku xiymo xa dyondzo xa hlayisiwa. Kutani wa tsandzeka ku amukela Hlayiseka exikolweni xa yena.

Mhaka leyi yi endlile leswaku manana Mboweni a sungula ku rila a nga khomeki a ku swa antswa a fela kwala hofisini. Leswi swi chavisile tatana Smith. U va komberile leswaku vahakela mali ya tikotara tinharu no xava yunifomo ya Hlayiseka.

U hlamarile loko Tatana Mboweni a n'wi khensa no tshembhisa ku ya hakela mali ya swilaveko hinkwaswo swa xikolo. Nhloko ya xikolo u va byerile ku ta na Hlayiseka siku leri landzelaka. U sale a ku hefu, loko va humile ehofisini ya yena.

Siku leri landzelaka, Hlayiseka u ambarile yunifomo ya yena leyintshwa: buruku ra wasi, hembhe ya xitshopana, thayi ya rihlaza ya mikhwalalati ya xitshopana na tintanghu ta ntima.

Tatana Mbowneni u yisile Hlayiseka
eSunshine Learning Centre hi Mercedes
Benz ya yena yintshwa yo tshwuka.

Hlayiseka a miyerile a nga vulavuli.

Manana Mbowneni yena a ri karhi a vulavula
a tsakile swinene.

Hlayiseka u amukeriwile kahle etlilasini
hi mudyondzisi wa xisati wa mulungu. U
kumile leswaku vana va kona a va nga
talangi ku fana na le Dyondzekani na
swona va tshame ha un'we un'we.

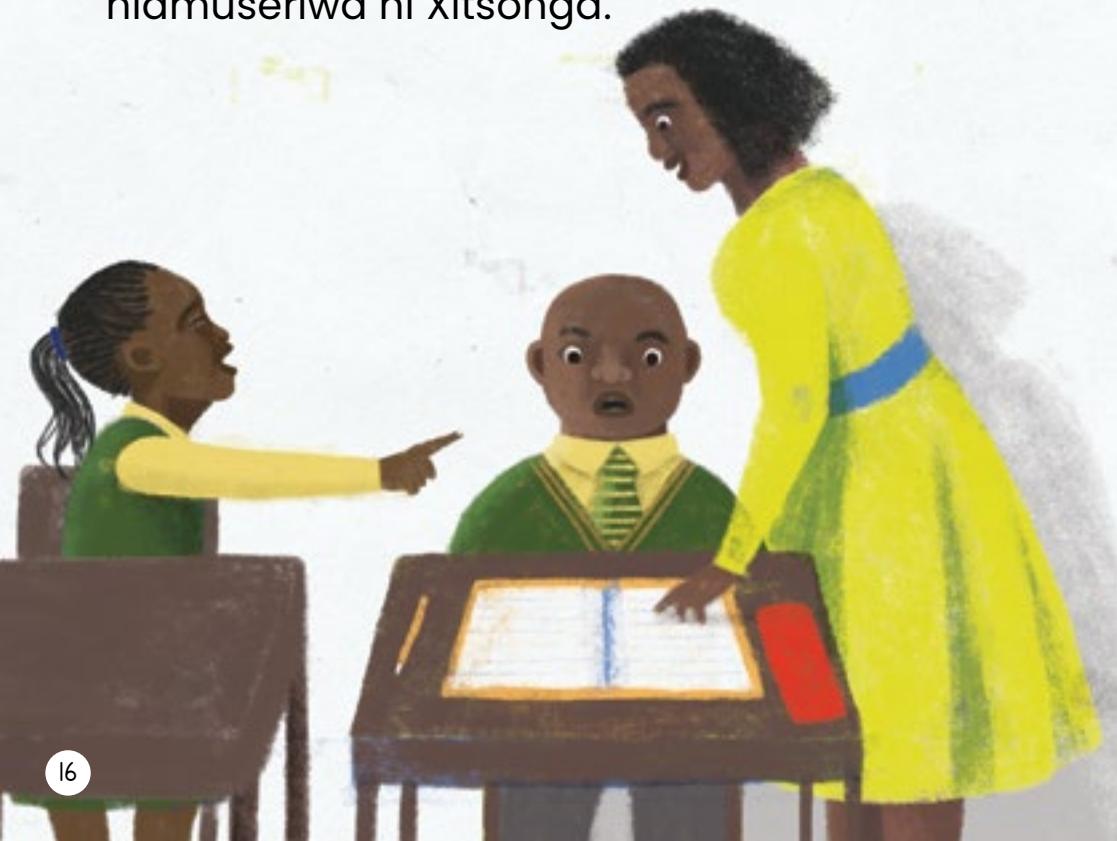
A nga tivi na un'we wa vana lava. Laha na
lahaya a ku ri na vadyondzi va valungu.

Tlilasi leyi a yi sasekile yi basile, yi ri na
hinkwaswo swa kahle.

U kume xitulu na tafula ra yena a ri yexe na
tibuku tintshwa swi n'wi yimerile. Hlayiseka
u ti twe a lahlekile. A navela onge a nga
thlelela eDyondzekani.

A ku ri nkarhi wa dyondzo ya matematiki laha a va pfuxeta ntirho wa kotara yo sungula. Hlayiseka u hlamarile loko a vona vana va pfula tibuku ta vona va sungula ku tsala va nga sariwanga endzhaku hi mudyondzisi. Mudyondzisi u yile a ya n'wi pfulela buku no n'wi hlamusela hi xinghezi leswi a faneleke ku swi endla.

Hlayiseka a nga twangi leswi mudyondzisi a swi vula; a navela leswaku a nga hlamuseriwa hi Xitsonga.

Vana hinkwavo a va nghene hansi va tsala
va nchunche kile va tshamela ro languta
languta Hlayiseka loyi a kayakaya ku tsala.

Hlayiseka se a twa ndlala leyikulu leyi
nga landzela hi ku bonga ka nyoka ya
yena ekhwirini.

Vana va hundzuluka va n'wi hleka va
tiphina. Mudyondzisi a va tshinya swinene;
a kombela tibuku ta vana ku ta emahlweni.

Hlayiseka a tsandzekile no tsala nhlayo
yin'we a heta.

Ku ve ku landzela dyondzo ya ririm i ra
Xinghezi laha a va fanele va hlaya ebukwini
ha un'weun'we.

Hlayiseka a hlamala ku twa tintangha
ta yena tihlaya onge i valungu lero a
tsandze ka no hlaya swi twala.

U tlhele a biwa hi vurhongo a xalamuka hi
loko ku yiwa ekuwiseni.

Hlayiseka a nga kotangi ku dya swakudya hi nkarhi wo wisa, u lo nwa khodirinki ya Coke ntsena. A navela ku va na Vulani munghana wa yena. Endzhaku ka ku wisa u yile etlilasini ya Xitsonga ya manana Baloyi, laha na kona a nga tikeriwa hi ku hlaya no tsala. Vhiki hinkwaro u ti kume a ri ni mintirho yo tala leyi a nga koti ku yi heta. Hi le tlhelo a nga ri na munhu wo n'wi pfuna.

Vatswari va yena a va ri eka swa mabindzu ya vona na timhaka to hluvukisa tiko. Ku tikeriwa ka Hlayiseka ku byeriwile nhloko ya xikolo loyi a nga kahlula a vitana tatana Mboweni ehofisini ya yena.

Tatana Mboweni u hlamarile loko nhloko ya xikolo a n'wi byela leswaku Hlayiseka wa tikeriwa. U vurile leswaku vutivi bya Hlayiseka byi ringana n'wana wa giredi yo sungula eSunshine.

U nyikile tatana Mboweni ti mfanelo leti ti landzelaka: ku vulavula xilungu na Hlayiseka ekaya minkarhi hinkwayo; ku seketela no langutisa ntirho wa yena no n'wi pfunu ku hlaya no tsala, ku kuma n'wana loyi a nga ta pfunana na yena; ku nghena tiliasi ya lava va seketeriwaka no tsala swikambelwana hi Ravunlhhanu.

U ta fanela ku komba ku ncinca loko n'hweti yi hela kumbe a tlhelela eDyondzekani. Tatana Mboweni a tshembhisa ku endla tano.

Loko vhiki ra vumbirhi ri sungula ri kume
Hlayiseka se a phyile na miri wa yena.
Hlayiseka a rila a byela manana wa yena
leswaku a nga ha yi eSunshine.

Mhaka leyi yi chavise manana Mboweni
swinene. U vone onge o lorha loko tatana
Mboweni a n'wi byela to huma eka nhloko
ya xikolo, tatana Smith.

Na yena a rila swa vusiwana a ku vanhu va ta ku yini hi yena; a vula leswaku yena na muti wa yena va ta va xihlekiso laha Samari, na leswaku mhaka leyi yi ta n'wi hlanganisa nhloko. A rilela nuna wa yena ku lunghisa mhaka leyi.

Tatana Mbowneni u langutisile swilaveko swa nhloko ya xikolo swo pfuna Hlayiseka. U vone leswaku swi ta tika ku kuma n'wana loyi a ta pfuna Hlayiseka eka tidyondzo ta yena. U kahlule a tsundzuka Vulani, munghana wa Hlayiseka.

U kotile ku vona leswaku a swi ta olova Ioko Vulani a nghena xikolo eSunshine na Hlayiseka.

Moya wa yena a wu karhatekile ngopfu ku vona leswi Hlayiseka na nsati wa yena a va rila onge ko va na nkosi. U va tshembhisile leswaku u ta tirhisa matimba ya yena hinkwawo ku lunghisa mhaka leyi. Tatana Mbowneni u yile eka kokwani N'wa-Risenga a tiye nhlana.

Kokwani N'wa-Risenga u hamarile loko a vona movha wa mukhanselara Mboweni wu yima emutini wa yena.

A swi twile leswaku Hlayiseka u yisiwile eSunshine. U tivutisile swo tala leswi nga va swi tisa Mboweni namuntlha.

Tatana Mboweni u lukile mano a vula leswaku Hlayiseka a navela ku ta vona Vulani.

Na leswaku Hlayiseka wa tsandzeka ku suka hi ku taleriwa hi ntirho. Mhaka leyi yi tsakise kokwani N'wa-Risenga swinene.

Hi mpfhuka Hlayiseka a famba, Vulani a tshama a tsanile onge o vabya.

U byele kokwani wa yena leswaku a navela ku vona Hlayiseka.

Kokwani u hlamurile Tatana Mbowneni
leswaku Vulani u ta ya vona munghana
wa yena ntsena loko na yena a famba na
ntukulu wa yena. Endzhaku ka nkarhinyana
va nghenile emovheni va ya eka Mbowneni.
Ekaya va amukeriwile hi manana Mbowneni
loyi a nga bombangi tanihi masiku.
A tikomba a tshovekile moyo swinene.

Hi ku copeta ka tihlo vafana va tlulelana,
va vukarhana no yimbelela swin'we va
tsakile swinene. Va khomanile hi mavoko,
va tsutsumela ekamarini ra Hlayiseka.

Tatana Mbowneni u va kumile va ri
etibukwini ta Hlayiseka. Vulani a ri karhi a
hlamusela Hlayiseka hi ntirho lowu a wu
n'wi hetu matimba. Kutani a va vukarha ha
vumbirhi a n'wayitela

Tatana Mbowneni u vitanile vafana ku ta
n'wa tiya na vona. Kokwani N'wa-Risenga
u hlamarisiwile hi xikombelo xa tatana
Mbowneni kambe a nga alanga.

U pfumerile a swi vona leswaku vana lava
va yingiserile hungu ra vona, anga lavi
ku va khunguvanyisa hikuva a swi vona
leswaku a va nyanyukile. Mahungu lawa ma
endlile leswaku vafana va tsaka swinene.

Manana Mboweni u ve a suka a yima
a vukarha kokwani N'wa-Risenga a
n'wi nkhensa.

MIKHENSO

Yi tsariwile hi
Khanyisa Mukansi

Mufanisi
Dale Blankenaar

Muhleri 1
Pandelani Claudine Rambau

Muhleri 2
Deborah Shilenge

Muhleri 3
Rebecca Maluleke

Mukunguhati
PixelPing Design

ISBN 978-1-920702-41-0

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

